

DOI 10.5281/zenodo.20608576

MEHNAT BOZORIGA MOS RAQOBATBARDOSH MUTAXASSISLAR TAYYORLASHDA DIFFERENSIAL YONDASHUV ASOSIDA IQTISODIY KOMPETENSIYALARNI MUSTAHKAMLASH METODIKASI

Ashurova Sanobar Yuldashevna

*Kasbiy ta'limni rivojlantirish
instituti bo'lim boshlig'i,
pedagogika fanlari doktori, professor*

Gafurova Zeboxon Orifjonovna

*Kasbiy ta'limni rivojlantirish
instituti tayanch doktoranti
<https://doi.org/10.5281/zenodo.20608576>*

Annotatsiya. Ushbu maqolada mutaxassislar tayyorlash jarayonida differensial yondashuv asosida iqtisodiy kompetensiyalarni mustahkamlash metodikasi o'rganildi. Nazariy tahlil asosida differensial ta'lim tamoyillari va kompetensiyaviy yondashuv talablariga muvofiq integratsiyalashgan metodik tuzilma shakllantirildi. Iqtisodiy bilim va ko'nikmalarni rivojlantirishda individual yondashuv samaradorligi ilmiy jihatdan asoslandi hamda ta'lim sifatiga ta'siri tasdiqlandi. Mazkur metodik yangilik kasbiy ta'limda iqtisodiy savodxonlikni oshirishda amaliy ahamiyatga ega ekani aniqlandi, tegishli tavsiyalarga erishildi.

Kalit so'zlar: Differensial yondashuv, kasbiy ta'lim, iqtisodiy kompetensiya, kasbiy kompetentlik, kompetensiyaviy yondashuv, metodika

Methodology for strengthening economic competences based on a differential approach to training competitive specialists relevant to the labor market

Abstract. The article studied a methodology for strengthening economic competencies in specialist training based on a differentiated approach. A conceptual instructional framework integrating differentiated teaching principles with competency-based approach requirements was developed through theoretical analysis. The effectiveness of an individualized approach in developing economic knowledge and skills was theoretically substantiated and its positive impact on education quality confirmed. This methodological innovation was found to be practically significant for improving economic literacy in vocational education, and corresponding recommendations were achieved.

Key words: *Differential approach, vocational education, economic competence, professional competence, competence-based approach, methodology*

**Методология укрепления
экономических компетенций,
основанная на дифференцированном
подходе к подготовке
конкурентоспособных специалистов,
востребованных на рынке труда**

Аннотация. В данной статье исследована методика укрепления экономических компетенций на основе дифференцированного подхода в процессе подготовки специалистов. На базе теоретического анализа сформирована интегрированная методическая структура в соответствии с прин-

ципами дифференцированного обучения и требованиями компетентностного подхода. Научно обоснована эффективность индивидуального подхода в развитии экономических знаний и навыков, а также подтверждено его влияние на качество образования. Установлено, что данное методическое нововведение имеет практическое значение для повышения экономической грамотности в сфере профессионального образования, и выработаны соответствующие рекомендации.

Ключевые слова: дифференцированный подход, профессиональное образование, экономическая компетенция, профессиональная компетентность, компетентностный подход, методика.

Kirish

Jadal ijtimoiy-iqtisodiy o'zgarishlar sharoitida mutaxassislarni kasbiy faoliyatga har tomonlama tayyorlash dolzarb hisoblanadi. Xususan, bozor iqtisodiyotiga o'tish davrida har bir soha bo'yicha kadrlar iqtisodiy bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishi ijtimoiy va ta'limiy ehtiyojga aylandi. Kasb-hunar ta'limi tizimida iqtisodiy savodxonlikni oshirish va o'quvchilarining iqtisodiy tafakkurini shakllantirish ustuvor vazifalardan biridir. Bunda zamonaviy ta'limda *shaxsga yo'naltirilgan yondashuv* tamoyili muhim ahamiyat kasb etadi – har bir o'quvchining individual xususiyatlarini hisobga olgan holda ta'lim berish ta'lim sifati va samaradorligini oshiradi. Shu bois kasbiy ta'limda differensial ta'lim texnologiyalarini joriy etish orqali talabalarning iqtisodiy kompetensiyalarini

maqsadli rivojlantirish masalasi kun tartibiga chiqmoqda. Mazkur muammoning yechimi iqtisodiyotga oid bilim, ko'nikma va malakalarni barcha o'quvchilarga *ularning ehtiyoj va imkoniyatlariga mos tarzda* o'zlashtirtirish imkonini beradi.

Shu bilan birga, mavjud tadqiqotlarda differensial yondashuv orqali muayyan *fan yoki sohaviy kompetensiyalarni rivojlantirish* masalasi yetarlicha qamrab olinmagan. Xususan, iqtisodiy kompetensiyalar tahlili bo'yicha ishlar mavjud bo'lsa-da, ularda asosan umumiy kompetentlik xususiyatlari o'rganilgan bo'lib, ta'lim metodikasi nuqtayi nazaridan individuallashtirilgan yondashuv kam yoritilgan. Masalan, L.R. Rajabova o'z izlanishida differensial yondashuv asosida talabalarni ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash metodikasini takomillashtirgan[4].

Ushbu ishda ta'lim jarayonini modullash va tolerant shaxsni tarbiyalash kabi jihatlar qamrab olingan bo'lsa-da, aynan iqtisodiy mazmundagi kompetensiyalarni shakllantirish masalasi ko'tarilmagan. Qolaversa, bo'lajak mutaxassislarda iqtisodiy kompetentlikni rivojlantirish zaruriyati bir qator mahalliy tadqiqotchilar tomonidan ta'kidlangani holda (masalan, B.E. Qurbonov o'z maqolasida buni muhim pedagogik fenomen deb atagan) [5], bunday kompetensiyani differensial ta'lim orqali mustahkamlashning ilmiy-metodik yechimlari hali to'liq ishlab chiqilmagan. Shuning uchun mazkur maqolada ushbu *muammo* → *tahlil* → *yechim* → *maqsad* mantig'i asosida iqtisodiy kompetensiyalarni differensial yondashuv orqali mustahkamlash bo'yicha metodik asoslarni ishlab chiqish maqsad qilingan.

NAZARIY ASOS

Asosiy tushunchalar ta'rifi: Mazkur tadqiqot doirasida bir necha asosiy pedagogik tushunchalarga aniq ta'rif berildi. *Differensial yondashuv* – o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda ularni turli bilim darajalariga ko'ra guruhlab, har bir guruhga mos uslub va vazifalarni qo'llashga asoslangan ta'lim strategiyasidir. Boshqacha qilib aytganda, differensial yondashuv ta'lim jarayonini shaxsga yo'naltirilgan tarzda tashkil etish usuli bo'lib, u har bir o'quvchi uchun eng maqbul ta'lim turini belgilash imkonini beradi [1]. *Kompetensiya* atamasi muayyan faoliyat doirasida shaxs egallagan bilim, malaka va ko'nikmalar majmuini bildiradi. *Kompetentlik* esa shaxsning o'sha kompetensiya doirasidagi imkoniyati va tayyorgarlik darajasidir. Olimlar ta'kidlashicha, kompetentlik shaxsning muayyan kompetensiyaga *muvofiqlik darajasi*

bo'lib, uning o'zgaruvchan sharoitlarda konstruktiv faoliyat ko'rsata olish qobiliyatini ifodalaydi. I.A. Zimnyayaning ta'rifiga ko'ra, kompetentlik – bu zamonaviy mutaxassis shaxsida shakllangan integrativ sifat bo'lib, unda zarur bilim va malakalar hamda qadriyatli munosabatlar tizimi mujassamlanadi[2]. Shu jihatdan, *iqtisodiy kompetentlik* tushunchasi kasbiy faoliyatda iqtisodiy bilim va ko'nikmalarni qo'llash qobiliyatini anglatadi. Ye.A. Jilkina iqtisodiy kompetentlikni shaxsning iqtisodiyot sohasidagi yuqori darajadagi bilim va ko'nikmalari hamda iqtisodiy jarayonlarga bag'riqiy qadriy munosabati bilan xarakterlanuvchi integrativ sifati sifatida ta'riflaydi [3]. Bunday kompetentlik tarkibiga bir nechta iqtisodiy kompetensiyalar – iqtisodiy bilim, tahlil ko'nikmasi, bozor munosabatlarini tushunish mahorati, iqtisodiy qarorlar qabul qilish layoqati va shu kabilar kiradi. Ta'kidlash joizki, “kompetensiya” tushunchasi ilk bor jahon ta'limi modernizatsiyasi doirasida ilmiy muomalaga kirib kelib, *kompetensiyaviy yondashuv* hozirgi vaqtda ta'limni yangi mazmun bilan boyitishning negiziy tamoyiliga aylangan[2].

Nazariy yondashuvlarning tahlili:

Ta'limdagi differensial va kompetensiyaviy yondashuvlarning mazmun-mohiyatini tanqidiy tahlil qilish ular orasidagi umumiy va farqli jihatlarni aniqlash imkonini berdi. Har ikki yondashuv ham ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qilsa-da, ularning turli aspekti bor. *Kompetensiyaviy yondashuv* ta'lim mazmuni va natijalarini belgilashda asosiy e'tiborni kasbiy kompetensiyalarni shakllantirishga qaratadi. U talabalarda nazariy bilimlarni amaliy mahoratga aylantirishni ta'minlovchi ta'lim texnologiyalarini tak-

lif etadi va natijani muhokama qilish uchun *o'lchamli kompetensiyalarni* joriy etadi. *Differensial yondashuv* esa ta'lim jarayonini tashkil etish metodikasi bo'lib, u o'quvchilarning qobiliyat va tayyorgarlik darajalaridan kelib chiqib, ta'lim shakllari va vazifalarini o'zgartiradi. Ya'ni, differensial yondashuvda barcha o'quvchilarga bir xil dars o'tish o'rniga, ularning ehtiyojlariga qarab turli darajadagi topshiriqlar beriladi[1]. Shu tariqa, differensial yondashuv an'anaviy *universal* yondashuvdan farqli o'laroq, har bir o'quvchining individual rivojlanish trayektoriyasini ta'minlaydi. Komeptensiyaviy va differensial yondashuvlarning umumiy jihati shundaki, ikkalasi ham ta'limda shaxsga yo'naltirilganlik prinsipiga tayanadi va talabalarning motivatsiyasini oshirishga qaratilgandir[1][2]. Ammo kompetensiyaviy

yondashuv nazariya va *mahsul* (natijja)ga ko'proq e'tibor bersa, differensial yondashuv *jarayonga* ko'proq e'tibor qaratadi. Turli manbalar tahlili shuni ko'rsatadiki, chet el tadqiqotlarida differensial yondashuv turli fanlarni o'qitish amaliyotida qo'llanib, har bir bolaning ehtiyojiga qarab ta'lim olishini ta'minlashga urg'u beriladi (masalan, AQSH tadqiqotchilari C. Tomlinson va boshqalar ishlarda). Mahalliy tadqiqotchilar esa differensiatsiyani asosan iqtidorli talabalarni aniqlash va qo'llab-quvvatlash nuqtayi nazaridan o'rganishgan.

Nazariyalarning umumiy va farqli jihatlari: Quyidagi jadvalda differensial hamda kompetensiyaviy yondashuvlarning ayrim umumiy va farqli jihatlari taqqoslab berilgan.

№	Differensial yondashuv	Kompetensiyaviy yondashuv
Maqsad	Ta'lim jarayonini individuallashtirish, har bir talaba uchun eng samarali o'qitish shart-sharoitini yaratish.	Ta'lim natijasini kompetensiyalar shaklida ifodalash, kasbiy kompetensiyalarni shakllantirish.
Tashkil etish	Talabalarni bilim va qobiliyat darajasiga ko'ra guruhlash; darajalashtirilgan topshiriqlar orqali o'qitish; mustaqil ishlarni individual yo'naltirish.	O'quv dasturini kasbiy kompetensiya talablariga moslash; amaliy va loyiha asosida o'qitish; interfaol usullar bilan kompetensiya shakllantirish.
Natija mezon	Har bir talaba o'zining eng yuqori imkoniyati darajasida materialni o'zlashtirishi; o'quvchilar o'rtasidagi bilim tayyorgarlik bosqichma-bosqich tenglashuvi.	Belgilangan barcha kasbiy kompetensiyalarni o'zlashtirganlik; bitiruvchi mutaxassisning mehnat bozori talablariga muvofiq shakllanganligi.

Jadval 1. Differensial va kompetensiyaviy yondashuvlarning taqqoslanishi

Yuqoridagi tahlildan ko'rinishicha, differensial va kompetensiyaviy yondashuvlar mazmun jihatdan turlicha bo'lsa-da, ularni uyg'unlashtirish imkoniyati mavjud. Ta'limda har bir talabaning individual ehtiyojiga mos metodik ta'lim bilan birga erishilishi lozim bo'lgan kompetensiya natijalari aniq belgilansa, mazkur yondashuvlar bir-birini to'ldiradi. Zotan, har bir o'quvchida zarur kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish

uchun uning shaxsiy ta'lim trayektoriyasini tuzish maqsadga muvofiqdir. Pedagogik adabiyotda ham integrativ-differensial yondashuv konsepsiyasi muhokama qilinib, integratsiya va differensiatsiyaning birgalikda o'rinli qo'llanilishi ta'kidlanadi. Xorijiy va mahalliy tadqiqotlarni taqqoslash shuni ko'rsatadiki, g'oyaviy asoslarida farq bo'lsa-da, har ikki yondashuv kasbiy ta'lim sifati va samaradorligini oshirishga qaratilgan ilmiy strategiyalardir.

NATIJALAR

Maqola doirasida olib borilgan nazariy tahlil asosida *“mutaxassislarni tayyorlash jarayonida differensial yondashuv asosida iqtisodiy kompetensiyalarni mustahkamlash metodikasi”* tushunchasiga ilmiy-ta'rif berildi va mazkur metodikaning tarkibiy tuzilmasi ishlab chiqildi. Ushbu metodik tuzilma differensial yondashuv tamoyillarini kompetensiyaviy yondashuv mazmuni bilan integral bog'lash asosida shakllantirildi. Ya'ni, iqtisodiy bilim va ko'nikmalarni o'rgatishda talabalarning individual tafovutlarini hisobga olgan holda o'qitish jarayonini tashkil etish taklif etildi. Taklif etilayotgan yangi ta'rifga ko'ra, differensial yondashuv asosida iqtisodiy kompetensiyalarni mustahkamlash metodikasi – *talabalarining iqtisodiy bilim va ko'nikmalarini ularning shaxsiy bilim darajasi va ehtiyojlariga mos tarzda rivojlantirishga qaratilgan ta'lim tizimidir*. U uzluksiz kasbiy ta'limning bir qismi bo'lib, o'quvchida iqtisodiy kompetentlikni shakllantirishni maqsad qiladi. Mazkur metodika tarkib topgan holda quyidagi qismlarni o'z ichiga oladi: **diagnostik bosqich** (talabalarining mavjud iqtisodiy bilimni aniqlash va ularni bilim darajasiga ko'ra guruhlash), **loyihalash bosqichi** (har bir guruh uchun iqtisodiy mazmundagi o'quv materialini turli darajada qiyinlik va hajmda tayyorlash), **amaliy tatbiq etish bosqichi** (guruhlarga moslashtirilgan dars va mustaqil topshiriqlarni o'tkazish orqali iqtisodiy kompetensiyalarni shakllantirish) va **nazorat-baholash bosqichi** (talabalarining erishgan natijalarini belgilab, keyingi ta'lim faoliyatiga tavsiyalar berish).

Tahlil natijasida iqtisodiy kompetensiyalarning tuzilmaviy komponentlari va ularni

rivojlantirish tamoyillari aniqlandi. Jumladan, *iqtisodiy kompetensiya* tushunchasining tarkibiy qismlari sifatida ekonomik bilim, iqtisodiy tafakkur, amaliy iqtisodiy ko'nikma va iqtisodiy qadriyatli munosabat kabi jihatlar ajratildi. Ushbu komponentlar iqtisodiy kompetentlikning asosini tashkil etib, ularning har biri alohida rivojlantirish yo'nalishlarini talab qiladi. Differensial yondashuv asosida ishlab chiqilgan metodika doirasida har bir komponentni mustahkamlash uchun maxsus ta'lim texnologiyalari tavsiya etildi. Masalan, *ekonomik bilimni chuqurlashtirish* uchun ilg'orlar guruhiga muammoviy Case-study mashqlari, o'rta darajadagi guruhga vaziyatli masalalar, qiyin o'zlashtiruvchi guruhga esa sodda keyslar taklif etildi. *Iqtisodiy tafakkurni shakllantirish* uchun bahs-munozara va ijodiy topshiriqlar differensiatsiyalangan holda joriy etildi. *Amaliy iqtisodiy ko'nikmalarni oshirish* maqsadida har bir guruh talabalari uchun real hayotdan olingan amaliy hisob-kitob va biznes-loyiha topshiriqlari darajali tarzda tayyorlandi. *Qadriyatli munosabat* komponentinya rivojlantirish uchun esa iqtisodiy keyslar muhokamasi, ijtimoiy loyihalarda qatnashish kabi faoliyatlar orqali talabalarining mas'uliyat va tashabbus hissini uyg'otish nazarda tutildi. Shu tarzda, metodika doirasida **talabalar guruhlari** (bilim darajasiga ko'ra: yuqori, o'rta, quyi) va **iqtisodiy kompetensiya komponentlari** (bilim, ko'nikma, munosabat) o'zaro kress-kesuv matritsasi asosida ishlab chiqilib, har bir qobiliyat guruhi uchun har bir kompetensiya qismini rivojlantirishga qaratilgan vazifalar *taklif etildi*.

Taklif etilayotgan yangi tuzilmaning o'ziga xos *yangilik jihati* shundaki, u kompetensiyaviy yondashuv nazariyasini

differential ta'lim texnologiyalari bilan boyitadi. Agar ilgari iqtisodiy kompetentlikni shakllantirish umumiy tarzda bayon qilingan bo'lsa (masalan, Ye.A. Jilkina ishida iqtisodiy kompetentlikni shakllantirish yo'llari berilgan) [3], ushbu maqolada birinchi marta uni real dars jarayonida turli darajali topshiriqlar orqali bosqichma-bosqich mustaxkamlash sxemasi ishlab chiqildi. Shu bilan birga, metodikada nazariy hamda amaliy qismlar uyg'unligi ta'minlanib, u kelgusida *modul tamoyili* asosida kengaytirilishi mumkin. Ya'ni, har bir kasbiy ta'lim yo'nalishi bo'yicha iqtisodiy kompetensiyalarni shakllantirish uchun mazkur modelni moslashtirish imkoniyati mavjud.

Umuman olganda, natijalardan kelib chiqqan nazariy xulosa shuki, differential yondashuv asosida iqtisodiy kompetensiyalarni rivojlantirish mumkinligi *ilk bor ilmiy tasdiqini topdi*. Bu xulosa pedagogik nazariya uchun muhim ahamiyatga ega, zero u kasbiy ta'lim metodikasida yangi yo'nalish – ta'lim mazmuniga sohaviy iqtisodiy kompetensiyalarni integratsiyalash va ularni individual vositalar bilan shakllantirish yo'nalishini shakllantirdi. Bundan tashqari, tadqiqot doirasida iqtisodiy kompetensiyalarning asosiy toifalari va ularning farqlovchi belgilari aniqlab berildi: masalan, *makroiqtisodiy bilimlar* va *mikroiqtisodiy ko'nikmalar* o'rtasidagi farqlar, *tijorat bo'yicha amaliy layoqat* va *ijtimoiy-iqtisodiy yondashuv* kabi xususiyatlar muayyanlashtirildi. Natijada iqtisodiy kompetensiya tushunchasining mazmun doirasi kengayib, uni o'qitish metodikasi bilan bog'lashga erishildi. Maqolada ishlab chiqilgan tushunchalar va tasniflar kasbiy ta'lim metodologiyasini boyitadi.

MUHOKAMA

Tadqiqot natijalari tahlili shuni ko'rsatadiki, ular mavjud ilmiy qarashlar va tadqiqotlar bilan munosabatli hamda ayrim jihatlari bilan ulardan farqlidir. Avvalo, ishlab chiqilgan metodika asosida berilgan iqtisodiy kompetensiya tushunchasi Ye.A. Jilkina ta'riflagan iqtisodiy kompetentlik mohiyatiga muvofiq keladi, chunki har ikkalasi ham shaxsning integrativ sifatiga urg'u beradi va iqtisodiy bilim, ko'nikma hamda tafakkurni o'z ichiga oladi[3]. Shu bilan birga, bizning yondashuv Jilkina ishiga nisbatan yangichalik kasb etadi, ya'ni *differential ta'lim orqali* mazkur kompetensiyalarni shakllantirish yo'li ochib berilgan. Mazkur natijalar Yu.B. Babanskiyning differentsiatsiya orqali ta'limni optimallashtirish nazariyasini amaliy jihatdan tasdiqlaydi desak bo'ladi[1]. Chunki bizning holatimizda ham har bir talabaning imkoniyatiga ko'ra bilim olishi ta'minlanganda, umumiy tayyorgarlik sifati oshib boradi. Shuningdek, natijalar I.A. Zimnyaya tomonidan nazariyalashtirilgan kompetensiyaviy yondashuv g'oyalariga ham mutanosibdir, zero barcha talaba uchun zarur *kalit kompetensiyalarni* shakllantirish ta'limning asosiy vazifasi ekani yana bir bor tasdiqlandi[2]. O.G. Nazarovaning ta'kidlashicha, iqtisodiy kompetentlik keng ma'noda iqtisodiy madaniyatning tarkibiy qismi bo'lib, jamiyat taraqqiyoti uchun muhim omildir[6]. Bizning tadqiqot natijalarimiz aynan shu omilni – iqtisodiy bilimdonlikni oshirishni – ta'lim jarayonida konkret usul bilan ta'minlash imkoniyatini ko'rsatdi. Shu jihatdan, natijalar iqtisodiy madaniyatni yuksaltirishga qaratilgan ilmiy ishlanmalar qatoriga kiradi va ularni ushbu sohadagi

boshqa tadqiqotlar bilan bog'lash mumkin.

Natijalardan kelib chiqib, quyida umumiy xulosalar va tavsiyalar beriladi:

1. Differensial ta'limni integratsiyalash:

Kasbiy ta'lim dasturlariga iqtisodiy mavzularni o'qitishda differensial yondashuv elementlarini kiritish taklif etiladi. Bu har bir darajadagi talaba o'zlashtirishi uchun qulay sharoit yaratadi va umumiy bilim sifati oshishini ta'minlaydi.

2. Diagnostik instrumentlar ishlab chiqish: Talabalarning iqtisodiy bilim darajasini aniqlovchi test va baholash instrumentlarini yaratish lozim. Bu instrumentlar asosida guruhlarini to'g'ri shakllantirish va har bir guruh uchun maqsadli topshiriqlar tuzish mumkin bo'ladi.

3. Pedagog kadrlarni tayyorlash: O'qituvchilarni differensial o'qitish va kompetensiyaviy yondashuv metodikasi bo'yicha qayta tayyorlash kurslari tashkil etish tavsiya etiladi. Bu o'qituvchilarning mazkur metodikani to'g'ri qo'llay olishlarini

ta'minlab, uning amaliy samaradorligini oshiradi.

4. Davomiy tadqiqotlar: Keyingi ilmiy izlanishlarda differensial yondashuvning nafaqat iqtisodiy, balki boshqa professional kompetensiyalarni (masalan, texnologik yoki huquqiy kompetensiyalar) shakllantirishdagi ta'sirini o'rganish maqsadga muvofiq. Bu metodikaning universalligini baholash va tegishli sohalarida qo'llash bo'yicha yangi tavsiyalar ishlab chiqish imkonini beradi.

Xulosa o'rnida aytish mumkinki, maqolada taklif etilgan differensial yondashuv asosida iqtisodiy kompetensiyalarni rivojlantirish metodikasi nazariya va amaliyot uyg'unlashuvining samarali namunasidir. U ta'lim mazmunini individuallashtirish orqali kasbiy ta'lim sifati va natijaviyligini oshirishga xizmat qiladi. Natijalar olingan boshqa ilmiy xulosalarni tasdiqlab, pedagogik nazariyani yangi qirra bilan boyitadi hamda amaliy jarayonlarda foydalanish uchun tayyor yechimlar tavsiya etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Babanskiy Yu.B. Optimizatsiya protsessa obucheniya: obshchedidakticheskiy aspekt. – M.: Prosveshcheniye, 2000. – 210 s.
2. Zimnyaya I.A. Klyuchevye kompetensii – novaya paradigma rezultata sovremennogo obrazovaniya // Internet-jurnal "Eydos". – 2006. – 5-maya.
3. Jilkina Ye.A. Formirovaniye ekonomicheskoy kompetentnosti studentov universiteta v protsesse professionalnoy podgotovki: avtoref. dis. ... kand. ped. nauk. – Magnitogorsk, 2007.
4. Rajabova L.R. Differensial yondashuv asosida talabalarni ijtimoiy pedagogik faoliyatga tayyorlash metodikasini takomillashtirish (Ijtimoiy pedagogika fani misolida): Ped. fan. PhD dissertatsiyasi. – Qarshi davlat universiteti, 2023. – URL: <https://oak.uz/pages/11324>
5. Qurbonov B.E. Bo'lajak mutaxassislarning iqtisodiy kompetentligini rivojlantirishning zarurati va mazmuni // *Oriental Renaissance: Innovatsion, ta'limiy, tabiiy va ijtimoiy fanlar*. – 2022. – T. 2, № 5. – B. 335–339.
6. Nazarova O.G. Ekonomicheskaya kompetentnost kak strukturnaya yedinita ekonomicheskoy kultury // Gumanizatsiya obrazovaniya. – 2008. – № 5. – S. 149–153.